

2011 roku): Materialy dopovidej ta vystupiv. – K. : VPC “Kyj’vs’kyj universytet”, 2011. – Ch. X. – S. 20–21.

3. Merkotan K. P. Problema bagatopartijnosti v konteksti koncepcij demokratychnyh transformacij / K. P. Merkotan // Osvita regionu: Politologija. Psihologija. Komunikacii. – 2009. – № 1. – S. 39–46.

4. Obushnyj M. I. Do pytannja sutnosti ponjattja “partijna komunikacija” / M. I. Obushnyj // Dni nauky filosofsk’kogo fakul’tetu – 2010: Mizhnarodna naukova konferencija (21–22 kvitnja 2010 roku): Materialy dopovidej ta vystupiv. – K.: Vydavnycho-poligrafichnyj centr “Kyj’vs’kyj universytet”, 2010. – Ch. IX. – S. 81–83.

5. Shymanova O. V. Vyborchi spysky jak indyktor vnutrishn’opartijnoi komunikacii (na prykladi vyborchoi kampanii 2006 roku) / O. V. Shymanova. – Ukrai’ns’ka nacional’na ideja: realii’ ta perspektivy rozvytku. – 2009. – Vyp. 21. – S. 180–184.

6. Shymanova O. V. Koalicyja jak riznovyd mizhpartijnoi komunikacii’ u mizhvvyborchij period / O. V. Shymanova // Naukovyj Visnyk Uzhgorodsk’kogo universytetu. Serija: Politologija, Sociologija, Filosofija. – 2008. – Vyp. 9. – S. 170–174.

7. Bebyk V. M. Informacijno-komunikacijnyj menedzhment u global’nomu suspil’stvi: psihologija, tehnologii, tehnika pablik rilejshnz / V. M. Bebyk. – K.: MAUP, 2005. – 440 s.

8. Meskon Majkl H., Al’bert Majkl, Hedouri Franklin. Osnovy menedzhmenta: Per. s angl. / M. A. Majorova (per.). – M.: Delo, 2000. – 704 s.

9. Logunova M. M. Znachennja politychnyh komunikacij u zdjysnenni derzhavnogo upravlinnja / M. M. Logunova // Personal. – 2007. – № 11. – S. 7–12.

10. Mejtus V. Ju. Politicheskaja partija: strategija i upravlenie / V. Ju. Mejtus, V. V. Mejtus. – K.: Jel’ga, Nika-Centr, 2004. – 404 s.

11. Tomenko M. V. Partijna elita Ukrai’ny / M. Tomenko, V. Olijnyk. – K.: Logos, 2000. – 204 s.

Morar N. V., Doctor of Political Sciences, Professor of Philosophy and Sociology, Taurian State Agrotechnological University (Ukraine, Melitopol), gileya.org.ua@gmail.com

Political communication in party leader image-making

The article investigates the place and role of political communication in party leader image-making. The peculiarities of party communication as an important kind of political communication are uncovered. Analyzed types of party communication and gives the characteristic for changes in the context of the common society information. In order to address these research objectives used a number of scientific methods, among which are: the historical, structural-functional, comparison. Behaviouristic method was used to study the behavior of various party leaders, the content and form of the process of interaction of personalities and politics.

The results of investigation indicate a significant role and importance of party leader in political communications system. One of the most important direction of politics of party leaders are party communication. It is part of a larger concept – political communication. Political communication is a specific type of political relations and is seen as an inseparable element of the political domain of society.

The main purpose of the party communication is creating conditions for public policy and public authority through the informational influence of political actors on each other and the social environment. The feature of party communication is that it provides the variety sort of messages and information that circulates within the party between its structural elements and members. Although this information basis on the initiative of the party can be given to the person, citizen, group, to the other party, political actor or political institutions. Understanding the theoretical foundations of party communication, their creative implementation in the development of party circles is the key to the success of the party leader’s activity and authority increasing among the masses.

Keywords: political communication, party communication, inner-party communication, external-party communication, between-party communication, communicator, party, party-building, party leader, information.

Morar’ N. B., доктор политических наук, профессор кафедры философии и социологии, Таврический государственный агротехнологический университет (Украина, Мелитополь), gileya.org.ua@gmail.com

Политическая коммуникация в имиджемерстве партийного лидера

Исследуется место и роль политической коммуникации в имиджемерстве партийного лидера. Раскрыты особенности партийной коммуникации как важного вида политической коммуникации. Проанализированы виды партийной коммуникации и дана характеристика изменениям в контексте общей информатизации общества. С целью решения этих научных задач использован ряд научных методов, среди которых основными являются: исторический, структурно-функциональный, сравнительный. Бихевиористский метод применялся для исследования разнообразного поведения партийных лидеров, содержания и формы процесса взаимодействия личности и политики.

Результаты исследования свидетельствуют о существенной роли и значимости партийного лидера в системе политических коммуникаций. Одним из важнейших направлений политической деятельности партийных лидеров – партийная коммуникация. Она является составляющей более широкого поня-

тия – политической коммуникации. Политическая коммуникация есть специфическим видом политических отношений, и рассматривается как неотъемлемый элемент политической сферы общества.

Главным предназначением партийной коммуникации является создание предпосылок для публичной политики и публичной власти через информационное воздействие политических актеров друг на друга и окружающую социальную среду. Особенность партийной коммуникации заключается в том, что она предусматривает различного рода сообщения и информацию, циркулирующую внутри партии между ее структурными элементами и членами, или же по инициативе партии передается лицу, гражданину, группе, другой партии, политическому актеру или политическому институту. Понимание теоретических основ партийной коммуникации, их творческое применение в развитии партийных кругов является залогом успеха деятельности партийных лидеров и роста авторитета среди масс.

Ключевые слова: политическая коммуникация, партийная коммуникация, внутрипартийная коммуникация, внешнепартийная коммуникация, межпартийная коммуникация, коммуникатор, партия, партиесоздание, партийный лидер, информация.

* * *

УДК 32.019.5

Косьмій О. М., кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Інститут кримінально-виконавчої служби (Україна, Київ), helen.suprunenko@gmail.com

Роль діалогу в політиці

Метою статті є визначення основних рис, моделей та ролі діалогу у політиці. На основі біхевіористського методу розглянуто сутність та основи засади діалогічної взаємодії, роль діалогу у приватній та публічній сферах суспільного життя. Акцентовано увагу на необхідності формування навичок діалогічної комунікації за допомогою системи освіти.

Розкрито дві моделі діалогу у політичній площині: вертикальну – взаємодію між громадянським суспільством та владою; горизонтальну модель діалогу – комунікацію у межах великих груп (політичної еліти або інститутах громадянського суспільства), яка включає раціональний та етичний типи дискурсу. Формування конструктивного діалогу між владою та громадянськістю залежить, з одного боку, від бажання влади почути своїх громадян та поваги до них, щоб врахувати їх вимоги, а, з іншого боку, від консолідованості громадянського суспільства, його здатності до артикуляції власних інтересів та ведення діалогу з правлячою верхівкою. Доведено, що державні структури завжди мають більше ресурсів для домінування у комунікативних процесах і тому будь-яку взаємодію з громадянським суспільством прагнуть назвати діалогом.

Ключові слова: демократія, діалог, громадянське суспільство, держава.

Сучасний світ характеризується своєю динамічністю: швидкими змінами як технологій, так і соціальних структур. В такій ситуації перед індивідом постає непросте завдання – постійно адаптуватись до нових умов, не заперечувати наявні трансформації, а приймати їх на особистісному рівні та використовувати для власного розвитку. Для того, щоб виконати ці завдання людям необхідно обмінюватись думками, поглядами та емоціями. Особа має потребу не просто виразити свою позицію, але й прагне бути зрозумілою та почутою іншими.

Дана ситуація й створює проблему діалогу, соціально-філософські аспекти якої розкривали у своїх роботах науковці: М. Бахтін, М. Бубер, С. Рубінштейн, Г. Ковальов, Ю. Тішнер, Я. Ключковський та ін. З політологічної точки зору діалог досліджували: А. Етціоні, Дж. Г. Мід, В. Гавел, Е. Геллнер, С. П. Поцелуєв, О. М. Крутій, О. Радченко, С. Погорелий та ін. Однак діалог як явище політичного життя недостатньо висвітлено у науковій літературі.

Метою статті є визначення основних рис, моделей та ролі діалогу у політиці.

Якщо прослідкувати сучасні трансформації, то можна помітити тенденцію переходу від монологічності, до діалогічності у різних сферах: у мистецтві: автор не

просто пише свій твір, а зацікавлений в отриманні максимальної кількості відгуків, які впливають на його подальшу роботу; в Інтернет–просторі, який стає не тільки способом передачі інформації, а й місцем для дискусій, суперечок та комунікації; у політичній сфері: демократична трансформація країн по своїй суті є переходом від підпорядкування всіх інтересам еліти до узгодження інтересів різних прошарків населення.

Сам діалог можна розглядати у вузькому та широкому смислах – від вербального контакту суб'єктів до будь-яких форм взаємодії – на раціонально–вербальному, емоційному, мотиваційному, рефлексивному чи творчому рівнях [1, с. 4]. Онтологічний зріз дозволяє виявити три найважливіші вимоги до діалогу як процесу: саморозвиток особистості через “зустріч” з “іншим”, наявна рівність позицій суб'єктів, необхідність певної дистанції та автономії кожного із суб'єктів діалогової взаємодії [1, с. 2]. Для того, щоб діалог як форма спілкування став процесом саморозвитку усіх сторін взаємодії необхідно, щоб комунікація відповідала принципам критичного, креативного та турботливого мислення [2, с. 289]. Критичне мислення передбачає наявність здорового глузду, несприйняття чогось на віру або через довіру до авторитетів. Креативність вимагає не просто заперечення чогось чи пошук недоліків, а обов'язкове знаходження шляхів їх усунення, виходу з ситуації. Турботливість містить піклування та повагу до співрозмовника, врахування його переконань та емоційного стану, не завдання йому особистісної шкоди критичністю та креативністю.

На сьогодні використання монологічних, об'єктних стратегій впливу породжує найгостріші і найважчі для вирішення проблеми і конфлікти, а застосування діалогу постає способом виживання людства. Проте через свою консервативність і негнучкість українське суспільство ще не схильне використовувати діалог у повсякденному житті. Підтримка позиції іншого підсвідомо означає певну поразку, втрату власної гідності, через що під діалогом досить часто ховається монолог, відстоювання власної думки, не зважаючи на позицію партнера.

Для ефективного розвитку суспільства діалог має проникнути і стати звичною практикою як для приватної, так і для публічної сфери. У приватному житті діалог є основою сімейних та міжособистісних стосунків, а також домінуючою стороною виховання: “...виховувати означає робити так, щоб люди хотіли входити у міжособові стосунки, хотіли розмовляти, а не лише заповнювати міжлюдський простір порожньою балаканиною. Добра розмова полягає не у тому, що звучить багато слів, а у тому, що звучать ті слова, що ведуть до побудови взаємних стосунків” [3, с. 49]. Якщо людина не вміє будувати діалог на міжособистісному рівні, то відчуває себе вкрай незадоволено і самотньо.

Публічна сфера передбачає конструювання діалогу в освітньому та політичному просторах. Сократівський діалог є основою отримання знань, які згодом здатні перетворитись у переконання і служити основою для подальшої професійної діяльності. Потрібно пам'ятати, що “оскільки всі люди різні, то у них різні погляди, але якщо вони навчаються враховувати інші точки зору, то таким чином, зможуть отримати не суб'єктивне, а об'єктивне знання” [4, с. 144]. Сучасна освітня система

повинна навчати основних принципів ведення діалогу: формувати навичок активного слухання і розуміння позиції іншого, а також артикуляції і аргументації власних поглядів.

Досить складним є з'ясування ролі діалогу у сучасних політичних процесах. У політичній сфері діалог завжди знаходиться на вісі “монологічність – діалогічність”. До цих полюсів тяжіють, відповідно, тоталітарний і демократичний типи дискурсу. Діалогічність демократичного дискурсу міститься в його принциповій полемічності, що, у свою чергу, реалізується в принципах співробітництва та суперництва. Якщо в тоталітарному політичному дискурсі діалогічність має суто зовнішній характер, впроваджуються атрибути, які створюють видимість діалогу (вибори, парламентські сесії, всенародні обговорення проектів), то політичний діалог у країнах з розвинутою демократією орієнтований на пріоритет особистості, а не на соціальний інститут [5, с. 69]. Демократичний діалог характеризується рівною можливістю його учасників бути представленими у комунікативному процесі. Він будується на основі раціонального дискурсу, орієнтованого на пошук взаємоприйнятних рішень. Раціональний дискурс не допускає підміни понять, афектованості, апеляції до безсвідомого (різного роду фобій, комплексів, ілюзорних експектацій). Для нього характерне прагнення до повноти, всебічності та достовірності інформації. Дезінформація, прагнення когось-небудь із учасників до інформаційної замкненості чи дезорганізації інформаційних відносин та когнітивних структур підривають демократичний діалог, породжують недовіру між політичними акторами. Слід зазначити, що демократичний діалог – це завжди обмін інформацією, а не інформаційне панування одних учасників над іншими [6, с. 263–264]. Він не є гарантією знаходження істини, найоптимальнішого та найефективнішого політичного рішення, проте евристична цінність, продуктивність діалогу є вищою, ніж конфлікту та полеміки. Демократичний діалог дозволяє провести публічну перевірку політичних цінностей, ідей, концепцій, позицій на їх відповідність об'єктивній дійсності, суб'єктивній взаємоприйнятності та конструктивності.

Переваги використання діалогу у сучасних політичних процесах полягають у тому, що він є менш затратним за силове вирішення спірних питань; також ця практика не суперечить правам людини, а тому сприяє формуванню позитивного іміджу влади; за допомогою діалогу можна не тільки вирішити конкретну проблему, а й перетворити противника на союзника.

Однак, при конструюванні демократичного діалогу виникає проблема симетричності політичної комунікації. З одного боку, діалог не може починатись без принципової рівності сторін (інакше він не відбудеться), а, з іншого боку, за умови рівності учасників дискурс не буде політичним, адже політичні відносини розуміються як принципово нерівні, асиметричні (відносини панування та підкорення) [7, с. 73]. Американський дослідник, Дж. Г. Мід зазначав, що сторони потребують одна одну для вирішення спільної проблеми – в цьому і полягає їх рівність та симетрія у діалозі перед обличчям проблеми в межах спільної справи, проте діалог є ситуативно-симетричною владою, що протистоїть інституційній владі [7, с. 74].

Відповідно до структури політичних відносин можна виокремити дві основні площини діалогічного процесу: вертикальну та горизонтальну. **Вертикальна** модель діалогу найбільш повно розкрита у політологічній літературі, оскільки передбачає взаємодію між громадянським суспільством та владою. Саме тут найбільш гостро постає проблема визнання рівності партнерів, адже державні структури завжди мають більше ресурсів для домінування у комунікативних процесах і будь-яку взаємодію з громадянським суспільством прагнуть назвати діалогом. Зокрема, українські дослідники О. Радченко та С. Погорелий виокремлюють чотири форми діалогу між владою та громадянами. Перш за все, це надання населенню мінімуму інформації про ухвалення політичних рішень, що повністю заперечує суб'єктність громадян у процесі формування політичного порядку денного. Фактично монолог влади, який передбачає лише схвальну оцінку з боку громадян. По-друге, це обмежена з боку влади взаємодія з населенням (стратегія обмеженого діалогу, коли влада погоджується приймати пропозиції від громадян, проте не реагує на них). Третьою формою є відкритий діалог між владою і громадянами, хоча остаточний вибір пріоритетів все ж таки залишається за владою. І останньою четвертою формою є діалог, який відповідає принципам функціонування демократії участі. Дана форма діалогу формується на основі спільного володіння інформацією, а пересічні громадяни є рівними з владою суб'єктами політичного процесу. У даному випадку пропозиції пересічних громадян мають таку ж вагу, як і пропозиції влади [8, с. 78]. Слід зазначити, що тільки остання четверта форма взаємодії між владою та громадянами є діалогом, а всі решта – лише псеводіалогічною комунікацією, яку органи державної влади прагнуть назвати діалогом.

Формування конструктивного діалогу між владою та громадськістю залежить, з одного боку, від бажання влади почути своїх громадян та поваги до них, щоб враховувати їх вимоги, а, з іншого боку, від консолідованості громадянського суспільства, його здатності до артикуляції власних інтересів та ведення діалогу з правлячою верхівкою.

У сучасних українських реаліях діалогічна взаємодія між народом та владою перебуває на етапі свого становлення. Основним перешкодами щодо його формування є:

- 1) відсутність культури та навичок діалогічного спілкування як з боку панівної верхівки, так і з боку громадян;
- 2) небажання йти на компроміси та шукати шляхи розв'язання складних ситуацій, які влаштували б обидві сторони;
- 3) декларативний, недієвий характер механізмів взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства;
- 4) досить високий рівень корупції.

Горизонтальна модель діалогу передбачає комунікацію всередині великих політичних груп: політичної еліти або інститутів громадянського суспільства. Важливим є діалогічний потенціал соціуму – здатність використовувати різноманітні засоби, методи ведення діалогу для узгодження інтересів, цілей та дій під час укладання угод, вирішення конфліктів, обговорення супе-

речливих питань та ін. [9, с. 51]. Відповідно до соціально-політичної ситуації діалогічний потенціал соціуму може нарощуватись або втрачатись.

Діалог має стати основою взаємодії всередині владаючого прошарку, що передбачає взаємодію між політичними лідерами, елітами та гілками влади.

У межах громадянського суспільства діалог може набувати форм раціонального дискурсу (серед сформованих інститутів громадянського суспільства) та “морального діалогу” (серед пересічних громадян), але в обох випадках він є важливою складовою легітимності політичної влади. Крім цього, завдяки діалогу має забезпечуватись консолідація соціальних груп, їх представництво у вертикальній взаємодії громадянського суспільства та влади. Складнощі діалогічну всередині різних соціальних груп пов'язані з питанням пріоритетності індивідуальних та колективних інтересів.

Зокрема, політична партія, яка не перемогла на виборах, розглядає іншу політичну силу як конкурента в електоральному процесі. Навіть за умови їх об'єднання, політичні партії більше турбуються не про представництво та реалізацію інтересів виборців, а про отримання більшої кількості мандатів в органах влади. Відповідно політичні партії найбільш націлені на конструктивний діалог не між собою, а з профспілками, громадськими організаціями та рухами. У свою чергу, громадські організації та рухи значною мірою орієнтовані на співпрацю між собою, проте часто відмовляються від взаємодії з політичними партіями, для уникнення залучення до політичного процесу.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що побудова чесного конструктивного діалогу є умовою функціонування сучасного суспільства, про що свідчить розширення суб'єктів взаємодії у різних сферах. І приватна, і публічна сфери потребують навичок досягнення взаєморозуміння, що покладає на систему освіти завдання не тільки передачі знань, а й навчання критичного, креативного і турботливого мислення. У політичній сфері комунікація завжди знаходиться на вісі “монологічність–діалогічність”, що є індикатором політичного режиму. Демократичний діалог передбачає рівну можливість участі, обмін інформацією, а не інформаційне панування одних учасників над іншими.

Відповідно до структури політичних відносин можна виокремити дві основні площини діалогічного процесу: вертикальну та горизонтальну. Вертикальна модель діалогу передбачає взаємодію між громадянським суспільством та владою. Горизонтальна – комунікацію всередині великих політичних груп: політичної еліти або інститутів громадянського суспільства.

Формування конструктивного діалогу між владою та громадськістю залежить, з одного боку, від бажання влади почути своїх громадян та поваги до них, щоб враховувати їх вимоги, а, з іншого боку, від консолідованості громадянського суспільства, його здатності до артикуляції власних інтересів та комунікації з правлячою верхівкою.

Список використаних джерел

1. Крутій О. М. Державноуправлінський аспект діалогу органів влади та громадськості: від форми спілкування до методологічної основи / О. М. Крутій // Вісник Академії митної служби України. – Серія “Державне управління”. – 2011. – № 2 (5). – С. 7–13.
2. Кравченко Ю. Філософія для дітей: вимога часу

/ Ю. Кравченко // Філософія освіти. – 2011. – № 1–2 (10). – С. 288–296.

3. Ключковский Я. Філософія діалогу / Ян. А. Ключковский [пер. з польської К. Рассудіної]. – К. : Дух і літера, 2013. – 224 с.

4. Липман М. Становление мыслительных навыков с помощью философии для детей / М. Липман // Філософія для детей. – М., 1996. – С. 113–147.

5. Чорба О. П. Політичний дискурс і діалог: сучасні аспекти / О. П. Чорба // Вісник Одеського національного університету. – 2007. – Т. 12. – Вип. 13. Філософія. – С. 68–75.

6. Рахманин В. С. Диалог политических культур как демократический процесс / В. С. Рахманин // Логос. – 2009. – № 4 (49). – С. 259–268.

7. Поцелуев С. П. Власть как диалог или диалог без власти? К актуальным аспектам политической философии Дж. Г. Мида / С. П. Поцелуев // Полис. – 2010. – № 1. – С. 70–81.

8. Радченко О. Моделивання інформаційної взаємодії між органами публічної влади та суспільством / О. Радченко, С. Погорелый // Державна політика. – 2012. – № 3. – С. 77–81.

9. Пригожин А. И. Диалог в науке и обществе. Диалогические решения [Электронный ресурс] / А. И. Пригожин. – Режим доступа: ecsocman.hse.ru/data/2011/01/.../Prigozhin.pdf

References

1. Krutiy O. M. Derzhavnoupravlin's'kyu aspekt dialohu orhaniv vlady ta hromads'kosti: vid formy spilkuvannya do metodolohichnoy osnovy / O. M. Krutiy // Visnyk Akademiyi mytnoyi sluzhby Ukrainy. – Seriya "Derzhavne upravlinnya". – 2011. – № 2 (5). – С. 7–13.

2. Kravchenko Yu. Filosofiya dlya ditey: vymoha chasu / Yu. Kravchenko // Filosofiya osvity. – 2011. – № 1–2 (10). – С. 288–296.

3. Klochkov's'kyu Ya. Filosofiya dialohu / Yan. A. Klochkov's'kyu [per. z pol's'koyi K. Rassudinoiy]. – K. : Dukh i litera, 2013. – 224 s.

4. Lipman M. Stanovlenie myslitel'nykh navykov s pomoshh'yu filosofii dlja detej / M. Lipman // Filosofiya dlja detej. – M., 1996. – С. 113–147.

5. Chorba O. P. Poliychnyy dyskurs i dialoh: suchasni aspekty / O. P. Chorba. – Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. – 2007. – Т. 12. – Вип. 13. Filosofiya. – С. 68–75.

6. Rakhmanyn V. S. Dyaloh polytycheskykh kul'tur kak demokratychesky protsess / V. S. Rakhmanyn // Lohos. – 2009. – № 4 (49). – С. 259–268.

7. Potseluev S. P. Vlast' kak dyaloh yly dyaloh bez vlasty? K aktual'nyim aspektam polytycheskoy fylosofyy Dzh.H. Myda / S. P. Potseluev // Polys. – 2010. – № 1. – С. 70–81.

8. Radchenko O. Modelyuvannya informatsiyoi vzyayemiyi mizh orhanamy publichnoy vlady ta suspil'stvom / O. Radchenko, S. Pohoryelyy // Derzhavna polityka. – 2012. – № 3. – С. 77–81.

9. Pryhozyn A. Y. Dyaloh v nauke y obshchestve. Dyalohyehesye reshenyya [Elektronnyy resurs] / A. Y. Pryhozyn. – Rezhym dostupu : ecsocman.hse.ru/data/2011/01/.../Prigozhin.pdf

Kosmiy O. M., PhD in Political Science, senior lecturer, Chair of socio-humanitarian disciplines Institute of Criminal-Executive Service (Ukraine, Kyiv), helen.suprunenko@gmail.com

Role of the dialogue in politics

The objective of the article is the determination of the main features, models and role of a dialogue in politics. It was analyzed the essence and the main principles of dialogical interaction, the role of a dialogue in private and public spheres of social life. The article focuses on the necessity of dialogical communication skills forming via the system of education. The author has explained two models of a dialogue in political sphere: the vertical one is an interaction among public society and state power the horizontal one is the communication within big groups (the political elite or the institution of social society) which included rational and ethical types of discourse. The formation of a constructive dialogue between power and community depends on the one hand on wish of power to hear its citizens and respect them in order to take their demands into account. On the other hand it depends on consolidation of civil society, its capacity to articulate its own interests and to keep dialogue with ruling circle. The state institutions was proven always to have got more resources to dominate in communicative processes. So they prefer any interaction with civil society to be called a dialogue.

Keywords: democracy, dialogue, civil society, state.

Космий О. М., кандидат политических наук, старший преподаватель кафедры социально-гуманитарных дисциплин, Институт криминально-исполнительной службы (Украина, Киев), helen.suprunenko@gmail.com

Роль диалога в политике

Целью статьи является определение основных черт, моделей и роли диалога в политике. На основе бихевиористского метода рассмотрено сущность и основные принципы диалогического взаимодействия, роль диалога в частной и публичной сферах общественной жизни. Акцентировано внимание на необходимость формирования навыков диалогической коммуникации с помощью системы образования.

Раскрыто две модели диалога в политической плоскости: вертикальную – взаимодействие между гражданским обществом и властью; горизонтальную модель диалога – коммуникацию в пределах больших групп (политической элиты или институтах гражданского общества), которая включает рациональный и этический типы дискурса. Формирование конструктивного диалога между властью и общественностью зависит, с одной стороны, от желания власти услышать своих граждан и уважения к ним, чтобы учитывать их требования, а, с другой стороны, от консолидации гражданского общества, его способности к артикуляции своих интересов и ведения диалога с правящей элитой. Доказано, что государственные структуры всегда имеют больше ресурсов для доминирования в коммуникативных процессах и поэтому любые взаимодействия с гражданским обществом стремятся назвать диалогом.

Ключевые слова: демократия, диалог, гражданское общество, государство.

* * *

УДК 32.019.5

Макаренко Б.,

кандидат политических наук, здобувач,
Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ПОНЯТТЯ “ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ” У СВІТЛІ СУЧАСНОГО ПОЛІТОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Аналізується зміст та логіко-гносеологічні функції поняття “політичної участі”; за визначенням автора, “політична участь” є діяльністю суб’єктів з реалізації своїх суспільно-політичних інтересів; основними чинниками політичної участі особистості є соціокультурне середовище, в якому здійснюється її життєдіяльність (у тому числі її політична), політичний режим, рівень освіти та політичної культури суспільства і особистості, рівень політичної інституціоналізації суспільства, доступ до політичної інформації та політична інформованість людини тощо.

Ключові слова: людина, політика, політична участь, діяльність, культура.

Вивчення поняття політичної участі носить міждисциплінарний характер. Це питання вивчається в політології, філософії, соціальній і політичній психології, загальній соціології і політичній соціології. У Глумачному словнику “Політика” політична участь (political participation) трактується як участь у політичному житті. При цьому загальний рівень участі у справах суспільства визначається як ступінь політичної активності населення в цілому: в арифметичному вимірі – це число політично активних громадян, перемножене на кількість їх дій [1].

У словнику-довіднику “Політична наука” наведені такі варіанти визначення поняття “політична участь”: 1) включення (залучення) у той чи іншій формі членів суспільно-політичної спільноти на індивідуальній, класово-груповій, національно-етнічній, релігійній або іншій основі в процес політики-владних відносин; 2) готовність, вміння та спроможність людини виступати активним суб’єктом політичного процесу, використовуючи для цього наявні політичні інститути, процедури та механізми або змінюючи їх у ході політичного процесу таким чином, методами та засобами, щоб наслідки цих змін не порушували соціальної та політичної стабільності [2].